

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:748

av Hillevi Larsson (S)

Förtydligade rättigheter för omhändertagna barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till förtydligade rättigheter för omhändertagna barn.

Motivering

Barn som blir omhändertagna och placerade i familjehem och HVB-hem mår som regel sämre än andra barn och har sämre skolresultat. Mer än hälften av pojkarna misslyckas i skolan, något färre bland flickorna. Placerade barn har lika svaga skolresultat som barn i en utsatt hemmiljö. Placerade barn drabbas dessutom oftare av mobbing än andra barn.

Socialstyrelsen har kartlagt hur det gått för 7 000 barn som placerades på 70- och 80-talet. I jämförelse med andra barn löpte de mycket högre risk för allvarlig psykisk ohälsa, självmordsbeteende, narkotikamissbruk, allvarlig kriminalitet och ekonomisk utsatthet.

Men riskerna var betydligt högre för fosterbarn med låga eller ofullständiga betyg i nionde klass jämfört med omhändertagna barn som inte misslyckats i skolan. Låga eller ofullständiga grundskolebetyg var den tydligaste riskfaktorn för allvarliga problem i framtiden.

Skolinspektionen har granskat ett antal olika institutioner med särskild undervisning. Resultatet var katastrofalt. Bara ett av 31 hem bedrev undervisning i alla ämnen som eleverna hade rätt till. Samarbetet mellan hem och kommun visade sig fungera dåligt och kommunerna var ofta passiva när det gällde att garantera elevernas rätt till utbildning under placeringen. Granskningen visade att det var HVB-hemmets/familjehemmets begränsning som avgjorde vilken utbildning eleven fick – inte elevens behov och förutsättningar!

Förväntningarna från vuxenvärlden gentemot omhändertagna barn är som regel låga. Det gäller både i kontakt med socialtjänst, skola och HVB-/familjehem. Ibland har vuxna till och med trott att barnen är utvecklingsstörda. Något som motbevisats med enkla begåvnings tester. De låga förväntningarna påverkar barnens självkänsla och skolresultat negativt, vilket riskerar att få negativa effekter resten av livet.

Placerade barns rätt till likvärdig utbildning måste förtydligas i lagen. Detsamma gäller barnens rätt till hälso- och sjukvård. Alltför ofta följs inte barnens hälsoproblem upp utan avskrivs som ”psykiska problem”. Det kan leda till att de placerade barnen får otillräcklig vård. En del av de omhändertagna barnen har inte fått ta del av vaccinationsprogram, syntester och dylikt i barndomen, på grund av uteblivna besök. I många fall rättas detta aldrig till i efterhand i form av kompletterande vaccinationer och hälsotester. Det innebär ökade hälsorisker för dessa barn.

Vidare bör lagen förtydligas när det gäller barnens möjligheter att få information om sina rättigheter, innehållet i samhällets vård, uppföljning av vården och hur missförhållanden kan anmälas. Lagen måste också skydda mot villkorade mänskliga rättigheter, exempelvis när barn straffas i form av ”karensdag” på fickpengen vid sjukdom och permissionsförbud som bestraffning.

Särskilt viktigt är att barnet garanteras likvärdig skolgång och likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård. I fall där en ansvarig kommun grovt har försummat sin plikt att säkerställa barnets rätt till utbildning och hälso- och sjukvård bör barnet ha rätt att kräva ekonomisk kompensation från kommunen.

Hillevi Larsson (S)